

ВСТУП

Дослідження новоутворених адміністративно-територіальних одиниць базового рівня (територіальних громад) в умовах сьогодення набуває додаткової актуальності, оскільки територіальні громади не тільки зберігають, але і продовжують накопичувати економічний, демографічний, фінансовий, культурний і інтелектуальний потенціал суспільства. Якісні зміни, що відбуваються у світі останніми роками на глобальному рівні та реакції-відповіді на них на інших ієрархічних рівнях, зумовили необхідність переосмислення традиційних підходів і пошуку нових прикладних знань про проблеми трансформації господарської системи країни у муніципальному розрізі, зокрема на рівні малих територіальних громад з переважно сільським населенням та господарською спеціалізацією, в якій переважає агропромисловий сектор економіки.

Особливу наукову значущість у період трансформації господарської системи України, перехід її у нову фазу розвитку ринкових відносин представляє аналіз управління розвитком вищеписаних територій, які складають більше половини територіальних громад країни. Такий аналіз повинен враховувати необхідність своєчасної переорієнтації цілей місцевого самоврядування у сфері розвитку територіальних одиниць базового рівня із стратегічної реституції на стратегію стимулювання місцевого розвитку на базі реалізації моделей, котрі базуються на інтенсифікації використання ними власних ресурсів і можливостей з урахуванням їх специфіки та бажань мешканців.

Проте в сучасній планово-прогнозній, проектній і стратегічній документації обґрунтовуються переважно такі стратегії розвитку територіальних громад, які узагальнено можна назвати “традиційними”. Вони зазвичай орієнтовані на моделі розвитку, котрі передбачають переважаюче залучення ресурсів для місцевого розвитку ззовні, а таких ресурсів катастрофічно не вистачає. В результаті плани просторового розвитку, стратегії їх соціально-економічного розвитку та інші програмні планувальні документи залишаються нереалізованими через брак відповідних ресурсів. Окрім того, така ситуація значною мірою пояснюється відсутністю досвіду розробки документації, яка була б орієнтована на стратегію стимулювання саморозвитку територіальних громад, низьким рівнем імплементації ринкової інструментарію в процес формування та реалізації слабоурбанізованих територій.

Проблематика розвитку територій, господарських трансформацій розглядається в працях багатьох українських та зарубіжних авторів: Е. Дж. Блейклі, М. Габреля, З. Герасимчук, Р. Доманського, В. Кравціва, Є. Крикавського, О. Кузьміна, А. Штандо, Н. Станасюк, Л. Мельник, О. Карого, З. Юринець, У. Садової, Л. Семів, С. Писаренко, А. Завербного, В. Мікловди, Ю. Стадницького, Р. Броля,

А. Ткачука. Проте при цьому недостатньо враховувалися особливості розвитку малих територіальних одиниць базового рівня, які мають незначну ресурсну базу для свого розвитку, однак дають можливість своїм мешканцям безпосередньо вплинути на цей розвиток. Практичні аспекти методики формування та реалізації стратегій розвитку на місцевому рівні розглянуто в працях А. Ткачука, П. Мавка, О. Карого, Я. Варди, Г. Дробенка, Я. Квятковського, Р. Ларіної, В. Нудельмана, В. Пархоменка, І. Санжаровського, Л. Шевчук, С. Шульц. Однак у практичних посібниках зазначених авторів недостатньо обґрунтовано доцільність використання запропонованих ними технологій стратегічного планування розвитку міста та можливостей застосування ринкового інструментарію в цьому процесі. Теоретичні аспекти стратегічного планування розвитку міст у своїх публікаціях розглядають Д. Брайсон, А. Газарян, В. Євдокименко, О. Карлова, Ф. Котлер, А. Новорул, М. Окландер, Ю. Шаров, проте в цих працях не розглядаються всі аспекти обмежень ресурсного потенціалу (зокрема спеціалізованих знань і навичок), якими диспонують малі територіальні громади – обмежень, які суттєво впливають на якість процесу формування та реалізації стратегій їхнього розвитку.

Таким чином, невирішені проблеми розвитку малих територіальних громад, які з плином часу нарастають і загострюються, актуалізують необхідність їх дослідження, викликають потребу аргументації теоретичних положень механізму формування та реалізації стратегій розвитку в умовах трансформації національного господарства, розгляду відомих у цій сфері альтернатив і формування на цій основі власної методології, яку можна би було адаптувати до можливостей і потреб конкретної громади.

Зазначене вище не тільки засвідчує актуальність всебічного вивчення розвитку територіальних громад з переважаючою часткою сільського населення, але й є аргументованим підґрунтям щодо актуальності цієї роботи.